

- 19-20 Maastricht, Ned. Orthop. Ver.
 26 Utrecht, Symposium „Reumatiek en pijnbestrijding”, bl. 1725.
 30 Bilthoven, Werkgroep Dierpathologen.

Februari

- 1 Amsterdamsche Neurologen Ver.
 2 's-Gravenhage, Stichting Studiecentrum Integratie Gezondheidszorg, bl. 1823.
 3 Utrecht, Swierenga-asbest-symposium, bl. 1680.
 7 Utrecht, Ned. Ver. van Artsen voor Revalidatie en phys. Geneesk.
 8 Rotterdam, Klin. Genootsch. Rotterdam.
 9-10 Nijmegen, Symposium „Intra-abdominal sepsis”.
 10 Amsterdam, Ver. Ned. Tijdschr. voor Geneesk.
 13 Amsterdams Geneesk. Genootschap.
 15-16 Leiden, Boerhaave cursus „Het huisbezoek”, bl. 1778.
 15-16 Amsterdam, Postacademische cursus Voortplantingsendocrinologie, bl. 1383.
 22-23 Leiden, Boerhaave cursus „Neuromusculaire ziekten”, bl. 1778.
 23-24 Oostende, Belg. Ver. voor Gerontologie en Geriatrie, bl. 1823.
 24 Utrecht, Ned. Ver. voor Electro-encephalografie en klin. Neurofysiologie.

Maart

- 1 Amsterdamsche Neurologen Ver.
 *2 Ned. Ver. voor Kindergeneesk.

*Eerste vermelding

Personalia

In memoriam prof. dr. J. J. G. Prick. — Met JOSEPH JULES GUILLAUME PRICK (21 april 1909-22 juli 1978) is een uitzonderlijk man uit de Nederlandse neuropsychiatrie heengegaan, een figuur, die als nog slechts weinigen in deze tijd door zijn persoonlijkheid, zijn visie en zijn werk een eigen plaats innam als arts, als leraar en als onderzoeker.

Zoals vele grote medici was hij al jong natuuronderzoeker. Geboren in Maastricht, zwerfend door het Limburgse land, leerde hij de flora, de insecten en de vogels van zijn geboortestreek kennen. Na het gymnasium ging hij naar Amsterdam om geneeskunde te studeren. Hij had toen reeds zelfstandig een vrijwel complete verzameling van de Nederlandse vlinders aangelegd. Reeds in zijn tweede studiejaar trok hij de aandacht van de anatoom BOLK. Tussen hen beiden, zo verschillend van generatie en van afkomst, ontwikkelde zich een vriendschap, waarin beiden elkaars belangstellingen herkennen en waardeerden. Tijdens zijn student-as-

sistentschappen bij HERINGA, BOLK en ARIËNS KAPPERS ontwikkelde PRICK zijn kennis van de hersenanatomie, zowel ontogenetisch als fylogenetisch. Deze kennis van de anatomie en de ontwikkeling van het centrale zenuwstelsel is een der grondslagen van PRICK's latere denken en werken gebleven. Het was een logische ontwikkeling dat hij na zijn artsexamen neuroloog zou worden en hier werd BROUWER zijn leermeester en vriend. Tijdens zijn assistentschap leerde PRICK vrijwel alle belangrijke neurologen en neuro-anatomen van die tijd kennen. Met hen kon hij door de kennis die hij had verworven gedachten uitwisselen. Zo ontwikkelde zich reeds tijdens zijn assistentschappen een andere eigenschap van PRICK, nl. het sluiten van vriendschap met mensen die evenals hij intellectueel hoog begaafd waren en die evenals hij vreugde schepten in wetenschappelijk onderzoek. Loyaliteit en eerbied tegenover zijn leermeesters bleven een standvastige trek in zijn persoonlijkheid.

De opleiding tot zenuwarts omvatte in die jaren zowel neurologie als psychiatrie. PRICK heeft beide gebieden met dezelfde systematische grondigheid en enthousiasme geleerd en zelfstandig bewerkt. Het is begrijpelijk dat hij in de psychiatrie zich in de eerste plaats voor ziektebeelden interesseerde die met de toen ter beschikking staande kennis van de neuroanatomie herkenbaar waren. Maar ook ziektebeelden waarbij de neuroanatomie onvoldoende verklaringsmogelijkheden bood, hadden zijn belangstelling en hier kwam hem zijn belangstelling voor de wijsbegeerte te hulp. PRICK was al jong een synthetisch denker, die tegenstrijdigheden trachtte op te lossen door ze in te passen in overkoepelende concepties en hypothesen. Tijdens zijn werktijd in de psychiatrie interesseerde hij zich voor de fenomenologisch-existentialistische denkwijze, doch neuroanatomisch geschoold als hij was, zocht hij deze geestelijke benaderingswijzen van de mens te integreren met de natuurwetenschap. Geleidelijk groeide hij naar een holistische mensbeschouwing, die de Cartesiaanse scheiding van lichaam en ziel verwerpt en in plaats daarvan de mens ziet als een eenheid met een typisch menselijke bestaanswijze, die zich in zijn relatie tot zijn omgeving vanuit verschillende aspecten laat benaderen en begrijpen. Zo is het te begrijpen dat hij én als clinicus en natuuronderzoeker én als wijsgerig denker een synthese vond in wat hij in het voetspoor van en samen-denkend met BUYTENDIJK noemde de antropologische fysiologie. Daardoor ook was PRICK een der eersten in ons land die, nadat PAPEZ neuroanatomisch het limbische systeem beschreef, de betekenis van deze ontdekking begreep voor de natuurwetenschappelijke verklaring van de unieke menselijke bestaanswijze: „In het limbische systeem voltrekt zich de eenheid van de mens, van zijn typisch menselijke neocortex met zijn spraak- en denkvermogen, én zijn vegetatief hypothalamisch bestaan”, zei hij mij eens in die eerste tijd. De uitdrukking van Merleau-Ponty „corps sujet”, met

evenveel nadruk op beide woorden, was de essentie van PRICK's visie op de mens in gezondheid en ziekte, onverschillig of deze ziekte „neurologisch” of „psychiatrisch”, „organisch” of „functioneel” was. Vanuit deze mensbeschouwing kon hij evengoed samenwerken met onderzoekers uit zowel biologische als psychologische disciplines, waaruit o.a. zijn gemeenschappelijk werk met CALON en VAN DE LOO is voortgekomen.

De laatste jaren zijn voor PRICK moeilijk geweest. De toenemende specialisatie in neurologie en psychiatrie dreef de beide gebieden uiteen. PRICK achtte de scheiding een verarming, maar hij kwam geleidelijk aan alleen te staan. En zo heeft hij o.a. de splitsing van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie en Psychiatrie moeten meemaken. Maar het pleit voor de diepte van zijn visie dat juist de laatste tijd de ontwikkeling van de biologische psychiatrie, zij het via de biochemie, de neuro-endocrinologie en de psychoneurofarmacologie, de verbondenheid van de psychiatrie met de natuurwetenschap opnieuw onder de aandacht brengt.

Mijn persoonlijke ontmoeting met PRICK stamt nog van voor de oorlog, toen hij voor zijn specialisatieopleiding ook een half jaar interne geneeskunde heeft gevolgd in de kliniek van prof. SNAPPER onder mijn leiding. Ik was getroffen door de snelheid en grondigheid, waarmee hij zich ook de kliniek eigen wist te maken. Toen tijdens zijn assistentschap bovendien bij toeval de gemeenschappelijke belangstelling voor vogels bleek, was een zelfde vriendschap met mij gesloten als met zijn andere leermeesters. Toen ik mij later in de psychosomatische geneeskunde ging verdiepen, was dit weer een veld waarin wij elkaar ontmoetten, begrepen en stimuleerden. In 1953 publiceerden wij samen met H. FABER een symposium: *Psychosomatiek, geneeskunde en mensbeschouwing*, dat nog steeds als basis kan dienen van het geïntegreerde denken in geneeskunde en psychiatrie.

Ook in de psychosomatische geneeskunde heeft PRICK pionierswerk verricht, o.a. neergelegd in zijn in samenwerking met VAN DE LOO geschreven boek over chronische reumatoïde artritis. In 1966 stelde PRICK de Faculteit van Geneeskunde in Nijmegen voor, mij tijdens mijn verlof uit Jerusalem uit te nodigen als gasthoogleraar. Het was een symbool van zowel wetenschappelijke als godsdienstige verdraagzaamheid. Van ons in die maanden gezamenlijk verrichte onderzoek hebben wij in een monografie (samen met BASTIAANS) *Psychosomatische aspecten van multiple sclerose* verslag uitgebracht. Onze gemeenschappelijke holistische mensbeschouwing vormde de basis van dit onderzoek, zonder conflict tussen PRICK's katholiek-antropologische en mijn eigen pantheïstisch-religieuze zienswijze op de mens. Gesprekken met PRICK waren altijd een intellectueel feest, een merkwaardige combinatie van door emotionele gratificatie begeleide uitwisseling van wetenschappelijke en wijsgerige denkbeelden. In zulke

gesprekken uitte hij zich in ongebreideld enthousiasme. In zijn veelzijdige begaafdheid en oorspronkelijkheid deed hij mij vaak aan die andere grote neuropsychiater, CHARCOT, denken. Ook zijn neiging tot retoriek paste beter in een Franse cultuur dan in de Nederlandse, waarin meer naar nuchterheid van uitdrukkingswijze wordt gestreefd.

Men heeft hem dit wel verweten. Ook is hij elitair genoemd. In sommige opzichten was hij dat ook. Hij was nu eenmaal hoog begaafd met wijde belangstellingen en dit bepaalde zijn maatstaven en waardeoordelen. Dit is hem door sommige groepen kwalijk genomen. Een meer bezonken oordeel over onze tijd en onze cultuur zal leren welke verdiensten PRICK heeft gehad. Wat de wetenschap betreft, heeft hij een omvangrijk wetenschappelijk oeuvre geproduceerd. Aan zijn medewerkers en leerlingen heeft hij een erfenis nagelaten, waaruit sommigen minder en anderen zeer veel waardevols hebben geput. Van zijn patiënten en medemensen bewaart ieder die hem gekend heeft de herinnering aan de warme toewijding en menselijke benadering, die hem evenzeer kenmerkten als het vuur van zijn wetenschappelijke activiteit.

Bij dit alles is één naam nog niet genoemd, die van zijn vrouw, aanvankelijk zijn leerling, later collega en naaste levensgezellin. Zonder JO PRICK-HOEFNAGELS zou hij niet geworden zijn wie hij geweest is, zonder haar zou hij niet bereikt hebben wat hij heeft nagestreefd. Eigenlijk was zij de aangewezen geweest deze poging tot evaluatie te schrijven; het is te hopen dat zij gelegenheid vindt PRICK's wetenschappelijke en menselijke biografie te schrijven. Zijn medewerkers, vrienden en leerlingen brengen, terwijl zij hem herdenken, haar hun dank voor de wijze waarop ze met haar man heeft mede-gewerkt en mede-geleefd.

Oëgstgeest, oktober 1978

J. J. GROEN

Benoemd. Te Leiden dr. H. J. DE JONG tot hoogleraar in de farmaceutische analyse en de analytische chemie en dr. B. D. DE JONG tot lector in de plastische chirurgie.

Overleden. Dr. JAN VAN DER LEE, longarts, op de leeftijd van 78 jaar (8 november 1978), Velp.

Promoties. BEVORDERD TOT DOCTOR IN DE GENEESKUNDE: Te Utrecht mw. M. E. F. VAN VENROOIJ-IJSELMUIDEN op proefschrift *Growth and maturation of Dutch children; a mixed longitudinal study.*

BEVORDERD TOT DOCTOR IN DE WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN: Te Amsterdam (V.U.) M. V. M. LAFLEUR op proefschrift *Radiation damage in DNA: significance of alkali-labile sites* en J. E. M. SCHEERBOOM op proefschrift *Studies and food consumption and assimilation in the pond snail Lymnaea stagnalis (L.).*

Bevorderd tot arts. Te Nijmegen A. A. M. VAN DOOREN, mw. J. H. VAN LOENHOUT-ROOYACKERS en mw. E. N. T. VAN HET REVE SCHOTHUIS.